

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

УДК 330.658.012
JEL Classification: O11; O12; L21

ПРИНЦИПИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

©2025 ЄРМОЛЕНКО О. А., НАСРУЛЛАЄВ Р. С.

УДК 330.658.012
JEL Classification: O11; O12; L21

Єрмоленко О. А., Насруллаєв Р. С.

Принципи забезпечення системи економічної безпеки підприємств в умовах цифровізації

У статті обґрунтовано впровадження системного підходу до забезпечення економічної безпеки підприємства в умовах цифровізації економіки, зростаючих ризиків і посилення глобальної конкуренції. Розкрито еволюцію наукових підходів до поняття системи, зокрема в контексті економічної безпеки, та окреслено її сучасне трактування як інтегрованого механізму захисту підприємства від зовнішніх і внутрішніх загроз. Розроблено структурно-логічну схему взаємозв'язку між елементами системи економічної безпеки та загальною стабільністю підприємства, що демонструє ключові чинники впливу безпеки на фінансову стійкість, інвестиційну привабливість і конкурентоспроможність. Систематизовано основні цифрові технології, що впливають на підвищення рівня захищеності підприємства, зокрема Big Data, CRM-системи, блокчейн, штучний інтелект та автоматизовані системи управління ризиками. Обґрунтовано, що інтеграція цифрових рішень у систему управління безпекою дозволяє не лише мінімізувати загрози, але й підвищити ефективність стратегічного планування, прозорість фінансових процесів і швидкість прийняття рішень. Запропоновано авторське бачення принципів економічної безпеки, які є базовими для формування ефективної політики управління ризиками. Визначено, що система економічної безпеки підприємства охоплює фінансову, кадрову, інформаційну, технологічну та юридичну складові, функціонування яких має відбуватися на основі принципів комплексності, адаптивності, інтеграції, безперервного моніторингу та стратегічного управління. Розкрито, що принцип комплексності забезпечує узгоджену взаємодію всіх елементів системи безпеки, адаптивність – її гнучкість і здатність реагувати на динамічні виклики, інтеграція – включення системи безпеки в загальну структуру управління підприємством, безперервний моніторинг – постійний контроль за ризиками, а стратегічне управління – орієнтацію на довгострокову стійкість і розвиток.

Ключові слова: принципи, економічна безпека, системний підхід, цифрові технології, управління ризиками, адаптивність систем.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2025-1-158-164>

Рис.: 2. Табл.: 1. Бібл.: 12.

Єрмоленко Олександр Анатолійович – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної економіки, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця (просп. Науки, 9а, Харків, 61166, Україна)

E-mail: oleksii.yermolenko@hneu.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3590-5187>

Насруллаєв Раван Сабір огли – аспірант кафедри соціальної економіки, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця (просп. Науки, 9а, Харків, 61166, Україна)

ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-0030-3062>

UDC 330.658.012
JEL Classification: O11; O12; L21

Yermolenko O. A., Nasrullayev R. S. Principles of Ensuring the Economic Security System of Enterprises in the Context of Digitalization

The article substantiates the implementation of the system approach to ensuring the economic security of enterprises in the context of economic digitalization, increasing risks, and intensifying global competition. The evolution of scientific approaches to the concept of a system, particularly in the context of economic security, has been revealed, and its modern interpretation as an integrated mechanism for protecting the enterprise from external and internal threats has been outlined. A structural-logical scheme has been developed to illustrate the interrelationship between the elements of the economic security system and the overall stability of the enterprise, demonstrating the key factors of security's impact on financial stability, investment attractiveness, and competitiveness. The main digital technologies that enhance the security level of enterprises have been systematized, including Big Data, CRM systems, blockchain, artificial intelligence, and automated risk management systems. It is substantiated that the integration of digital solutions into the security management system not only minimizes threats but also enhances the efficiency of strategic planning, the transparency of financial processes, and the speediness of decision-making. The authors' own vision of the principles of economic security, which are fundamental for forming an effective risk management policy, has been proposed. It is determined that the economic security system of an enterprise encompasses financial, personnel, informational, technological, and legal components, the functioning of which should be based on the principles of comprehensiveness, adaptability, integration, continuous monitoring, and strategic management. It has been revealed that the principle of comprehensiveness ensures the coordinated interaction of all elements of the security system, adaptability – its flexibility and ability to respond to dynamic

challenges, integration – the inclusion of the security system in the overall enterprise management structure, continuous monitoring – constant risk control, and strategic management – a focus on long-term sustainability and development.

Keywords: principles, economic security, system approach, digital technologies, risk management, adaptability of systems.

Fig.: 2. **Tabl.:** 1. **Bibl.:** 12.

Yermolenko Oleksii A. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Social Economy, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics (9a Nauky Ave., Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: oleksii.yermolenko@hneu.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3590-5187>

Nasrullayev Ravan S. – Postgraduate Student of the Department of Social Economy, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics (9a Nauky Ave., Kharkiv, 61166, Ukraine)

ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-0030-3062>

Вступ. Економічна безпека підприємства є комплексною категорією, що охоплює сукупність заходів, спрямованих на захист від зовнішніх та внутрішніх загроз, забезпечення фінансової стабільності, конкурентоспроможності та сталого розвитку. В умовах глобалізації та стрімкої цифровізації бізнес-процесів зростає потреба у впровадженні адаптивних механізмів управління ризиками. Ці механізми дозволяють мінімізувати негативний вплив зовнішніх і внутрішніх викликів, сприяючи оперативності прийняття рішень та гнучкості підприємств.

Особливу актуальність проблематика економічної безпеки набуває в умовах воєнного стану в Україні, який супроводжується глибокими трансформаціями економічного середовища. За таких обставин цифровізація виступає не лише як інструмент оптимізації бізнес-процесів, а й як важливий чинник забезпечення стабільності та виживання суб'єктів господарювання. Інтеграція інноваційних цифрових технологій із адаптивними системами управління ризиками дозволяє підприємствам ефективно протидіяти як зовнішнім загрозам, так і внутрішнім кризовим явищам.

Дослідження принципів забезпечення системи економічної безпеки в умовах цифровізації та воєнного стану набуває особливої актуальності. Воно спрямоване на розробку інтегрованих підходів до управління ризиками, що сприятимуть підвищенню конкурентоспроможності, фінансової стабільності та довгострокової стійкості підприємств у сучасних умовах.

Окремі положення формування стійкої системи економічної безпеки суб'єктів господарювання у процесі розвитку цифровізації досліджувалися в роботах таких науковців: А. Берл'є, О. Вільямсона, М. Дженсена, К. Мерфі, Г. Шиназі та ін. Серед вітчизняних учених варто окремо виділити О. Ареф'єву, О. Барановського, А. Васильченко, К. Горячеву, М. Денисенко, З. Живко, А. Єпіфанова, С. Ілляшенка, В. Ніценко, Д. Повзун, С. Руденко та ін. Попри зростаючу увагу науковців до проблематики розвитку системи економічної безпеки підприємств, в сучасній науці все ще недостатньо обґрунтовано принципи їхнього системного використання в умовах високої інтенсивності процесів цифровізації та стану невизначеності.

Мета статті – формування науково обґрунтованих принципів формування та функціонування системи економічної безпеки підприємств в умовах цифровізації.

Викладення основного матеріалу дослідження. Система – це сукупність взаємопов'язаних елементів,

які функціонують як єдине ціле для досягнення спільної мети. Вона має певну структуру, механізм взаємодії між елементами та властивості, які не можна звести до суми окремих складових [1]. Поняття системи знайшло широке застосування в природничих, технічних та соціально-економічних науках, а його вивчення дозволяє аналізувати складні об'єкти через призму їх внутрішніх і зовнішніх взаємозв'язків.

Системний підхід як методологія дослідження почав формуватися ще в античності. Давньогрецькі філософи, такі як Платон та Арістотель, розглядали суспільство, державу та природу як системні утворення, де окремі елементи взаємодіють за певними законами [2]. У середньовіччі ця концепція отримала подальший розвиток у рамках теологічних і правових доктрин, що розглядали світ як гармонійний організм, підпорядкований божественному порядку.

Значний вплив на формування сучасної теорії систем справили дослідження австрійського біолога Людвіга фон Берталанфі, який у 1940–1950-х роках розробив загальну теорію систем. Він довів, що будь-яка система має відкритий характер, обмінюється ресурсами з довкіллям і функціонує за принципом зворотного зв'язку [3]. Його ідеї були адаптовані в різних галузях науки, включаючи економіку, менеджмент та кібернетику.

Водночас розвиток кібернетики та інформаційних технологій у ХХ столітті сприяв формуванню поняття керуваних систем, де окремі елементи виконують спеціалізовані функції та підпорядковуються єдиному центру управління. Норберт Вінер розглядав систему як сукупність елементів, що взаємодіють за допомогою інформаційних потоків, забезпечуючи її цілісність та адаптивність [4].

У сфері економіки системний підхід став особливо актуальним після Великої депресії 1929–1933 років, коли дослідники почали аналізувати підприємства та ринки як взаємопов'язані структури, що підпорядковуються загальним законам рівноваги та регулювання. Джон Мейнард Кейнс довів, що ефективне управління економічною системою потребує балансу між попитом, виробництвом та державним регулюванням.

У другій половині ХХ століття розвиток менеджменту та бізнес-аналізу призвів до формування поняття системи управління підприємством, що охоплює фінансові, виробничі, кадрові, маркетингові та інформаційні компоненти. Особливу увагу почали приділяти ризикам і загрозам, що можуть впливати на стабільність бізнесу. Це спри-

яло появи системи економічної безпеки підприємства, яка включає методи прогнозування, антикризове управління та механізми захисту від зовнішніх і внутрішніх загроз.

У XXI столітті глобалізація, цифровізація та посилення конкуренції зробили систему економічної безпеки важливим елементом стратегічного управління. Сучасні підприємства використовують комплексні інформаційно-аналітичні системи для моніторингу фінансових показників, контролю ресурсів та мінімізації ризиків [5]. Впровадження системного підходу до економічної безпеки дозволяє не лише забезпечити захист активів та фінансову стабільність, але й підвищити ефективність управлінських рішень та конкурентоспроможність компанії на ринку.

Таким чином, система як наукова категорія пройшла довгий шлях розвитку – від філософських концепцій античності до складних кібернетичних і економічних моделей сучасності. Вона дозволяє комплексно аналізувати та оптимізувати діяльність підприємств, що є основою для розробки ефективних стратегій їхнього розвитку та безпеки.

Система економічної безпеки підприємства є багатоконпонентним механізмом, що забезпечує захист його фінансових, матеріальних, інформаційних, кадрових та технологічних ресурсів від внутрішніх і зовнішніх загроз. Вона функціонує як інтегрована структура, спрямована на стабілізацію діяльності підприємства в умовах ринкової нестабільності, зростаючих ризиків та конкуренції. Згідно з дослідженнями таких учених, як Ілляшенко О. В., Копитко М. І., Ортинський В. А., Керницький І. С., Живко З. Б., Пригунов П. Я. [6–9], ефективність системи економічної безпеки підприємства визначається здатністю ідентифікувати, оцінювати та нейтралізувати загрози, що можуть негативно впливати на фінансовий стан, конкурентні позиції та загальну стійкість підприємства.

Структура економічної безпеки підприємства охоплює сукупність елементів, які забезпечують його стабільне функціонування, конкурентоспроможність і стійкість до зовнішніх та внутрішніх загроз.

Функціонування системи економічної безпеки підприємства базується на комплексному підході, що охоплює ключові напрями управління ризиками та забезпечення стабільності діяльності.

Комплексний підхід до забезпечення економічної безпеки підприємства сприяє його сталому розвитку, підвищенню конкурентоспроможності та стійкості до викликів зовнішнього середовища.

Система економічної безпеки є ключовим елементом забезпечення стабільності підприємства, оскільки вона спрямована на ідентифікацію, оцінку та нейтралізацію загроз, що можуть впливати на його діяльність. Вона включає заходи щодо захисту фінансових, виробничих, інформаційних та кадрових ресурсів, що створює умови для довгострокового функціонування підприємства. Основним показником стабільності є фінансова стійкість, яка залежить від рівня платоспроможності, ліквідності та ефективності управління фінансовими потоками.

Інвестиційна привабливість підприємства безпосередньо пов'язана з рівнем економічної безпеки, оскільки високий рівень захищеності активів та прогнозованість фінансових результатів сприяють залученню зовнішніх інвесторів.

Крім того, адаптивність до ринкових змін відіграє важливу роль у підтримці конкурентоспроможності підприємства в умовах нестабільного економічного середовища. Гнучкість бізнес-моделі, здатність швидко реагувати на зміни попиту та інноваційний потенціал визначають перспективи розвитку підприємства в довгостроковій перспективі (рис. 1).

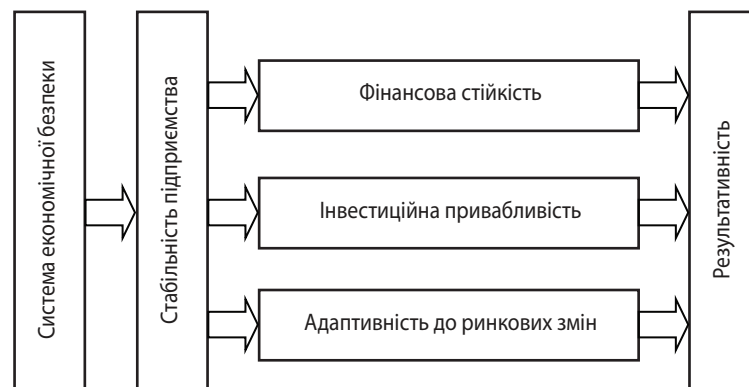

Рис. 1. Взаємозв'язок системи економічної безпеки підприємства та його стабільності

Джерело: запропоновано авторами

Впровадження ефективної системи економічної безпеки дозволяє не лише мінімізувати ризики, але й підвищити загальну результативність господарської діяльності. Оптимізація управлінських рішень, використання сучасних цифрових технологій у фінансовому моніторингу та стратегічне планування забезпечують стабільний розвиток підприємства. Таким чином, взаємозв'язок між економічною безпекою, фінансовою стійкістю, інвестиційною привабли-

вістю та адаптивністю до змін формує основу для ефективного функціонування підприємства в сучасних умовах.

У сучасних умовах економічної нестабільності та посилення глобальної конкуренції цифрові технології стають невід'ємною частиною системи економічної безпеки підприємства. Впровадження інтелектуальних аналітичних платформ, штучного інтелекту, блокчейн-технологій та автоматизованих систем управління дозволяє підвищити

рівень захисту активів, мінімізувати фінансові та операційні ризики, а також забезпечити прозорість бізнес-процесів. Зокрема, використання Big Data дозволяє аналізувати великі обсяги інформації, виявляти потенційні загрози та прогнозувати розвиток ринкової ситуації. CRM-системи забезпечують контроль взаємодії з клієнтами та партнерами, що сприяє зміцненню фінансової стійкості підприємства. Автоматизовані системи управління ризиками допомагають у виявленні фінансових та операційних загроз, що значно знижує ймовірність кризових ситуацій.

Технології штучного інтелекту сприяють автоматизації процесів прийняття рішень та аналізу економічних загроз, а блокчейн забезпечує прозорість фінансових операцій, що мінімізує ризики шахрайства та маніпуляцій із даними. Впровадження цих технологій не лише посилює систему економічної безпеки, а й сприяє загальному підвищенню конкурентоспроможності підприємства.

У табл. 1 наведено ключові цифрові технології та їхній вплив на забезпечення економічної безпеки підприємств.

Таблиця 1

Цифрові технології та їхній вплив на забезпечення економічної безпеки підприємств

Цифрова технологія	Функціональне призначення	Основні переваги
Big Data	Аналіз великих масивів даних для прогнозування ризиків та виявлення аномалій	Виявлення загроз у режимі реального часу, покращення стратегічного планування
CRM-системи	Управління взаємовідносинами з клієнтами та партнерами	Підвищення рівня довіри, оптимізація процесів взаємодії з клієнтами
Автоматизовані системи управління ризиками	Ідентифікація та мінімізація фінансових, операційних та ринкових ризиків	Зниження втрат, підвищення ефективності управління ризиками
Штучний інтелект (AI)	Автоматизований аналіз загроз, прогнозування розвитку економічної ситуації	Прискорене прийняття управлінських рішень, зменшення людського фактору в оцінці ризиків
Блокчейн	Децентралізоване зберігання інформації, захист фінансових операцій	Забезпечення прозорості, запобігання шахрайству та маніпуляціям із даними
Хмарні технології	Захист інформації та забезпечення доступу до даних із будь-якої точки світу	Гнучкість, надійність збереження даних, зниження витрат на ІТ-інфраструктуру

Джерело: запропоновано авторами

Використання цифрових технологій один із важливих аспектів у забезпеченні економічної безпеки підприємств, дозволяючи ефективно керувати ризиками, аналізувати великі обсяги даних та покращувати прозорість бізнес-процесів. Застосування Big Data, CRM-систем, автоматизованих систем управління ризиками, штучного інтелекту та блокчейну суттєво знижує рівень фінансових, операційних та інформаційних загроз. Інтеграція цифрових рішень у систему економічної безпеки підприємства забезпечує прогнозування кризових ситуацій, посилення контролю за фінансовими потоками та підвищення рівня довіри з боку партнерів та інвесторів.

Таким чином, у сучасних умовах диджиталізації економічної діяльності цифрові технології стають не лише інструментом забезпечення економічної безпеки, а й стратегічним фактором розвитку підприємств, що дозволяє їм адаптуватися до змін ринкового середовища та зберігати конкурентні переваги.

Система економічної безпеки підприємства в умовах цифровізації формується на основі низки фундаментальних принципів, які забезпечують її ефективність, стійкість та адаптивність до змін у внутрішньому і зовнішньому середовищі. До основних принципів відносяться комплексність, адаптивність, інтеграція, безперервність моніторингу та стратегічний характер управління (рис 2).

Принцип комплексності передбачає системний підхід до забезпечення економічної безпеки підприємства, що охоплює всі її ключові аспекти:

- фінансову безпеку (контроль ліквідності, управління фінансовими ризиками);
- інформаційну безпеку (захист комерційної таємниці, протидія кіберзагрозам);
- кадрову безпеку (управління персоналом, запобігання корупції);
- юридичну безпеку (дотримання законодавства, захист від рейдерських атак);
- технологічну безпеку (контроль якості продукції, захист інновацій).

Комплексність забезпечує узгодженість усіх елементів системи безпеки та їхню ефективну взаємодію.

Адаптивність системи економічної безпеки підприємства є важливим чинником його стійкості та ефективності в умовах постійних змін внутрішнього і зовнішнього середовища. Сучасний ринок характеризується високою динамічністю, зростаючими ризиками, глобалізаційними процесами та технологічними трансформаціями, що вимагає від підприємств швидкої реакції на нові виклики. Гнучкість і здатність адаптуватися до змін забезпечують стабільне функціонування бізнесу навіть у періоди економічної нестабільності.

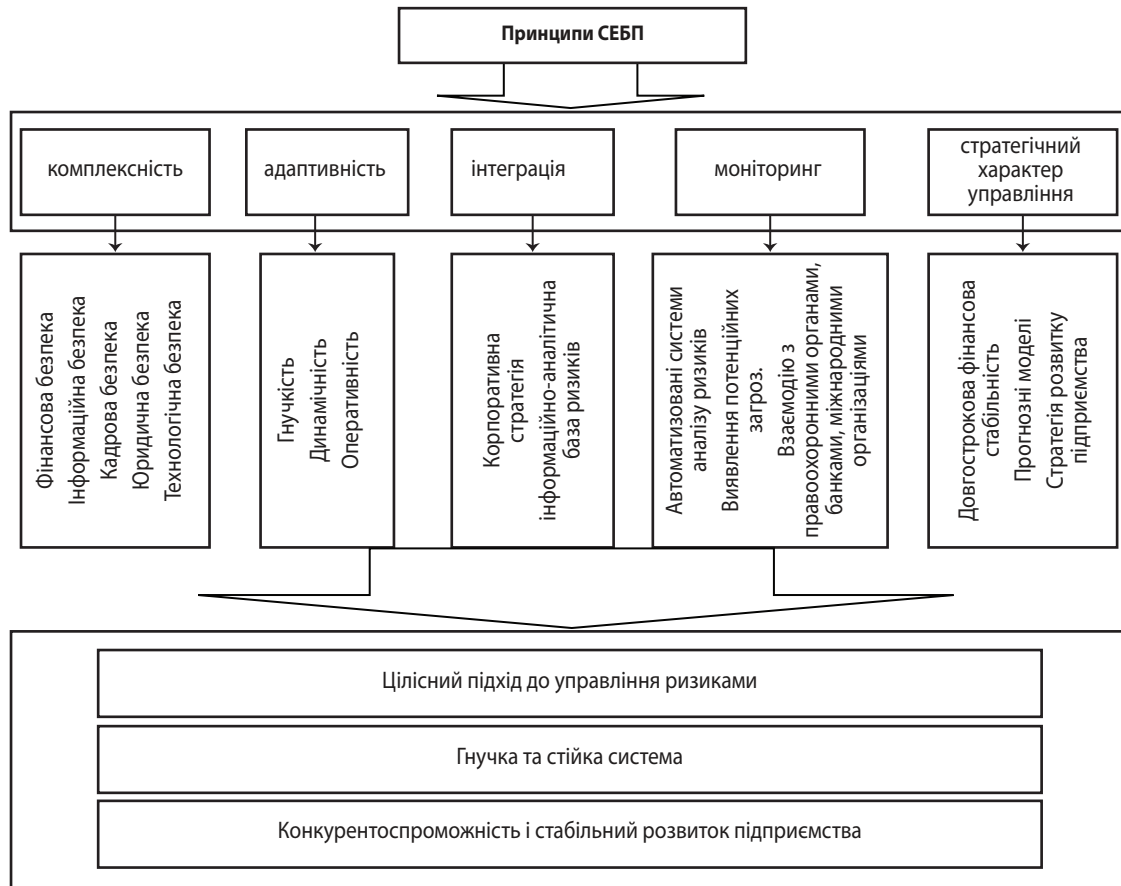

Рис. 2. Принципи забезпечення системи економічної безпеки підприємства

Джерело: запропоновано авторами

Одним із ключових аспектів адаптивності є безперервний аналіз загроз, що дозволяє підприємствам своєчасно виявляти ризики та розробляти ефективні антикризові заходи. Регулярний моніторинг ринкових тенденцій, фінансових ризиків, конкурентного середовища та змін у законодавчій базі допомагає підприємству уникати критичних ситуацій та оперативно реагувати на потенційні загрози.

Організаційна структура системи економічної безпеки також повинна бути гнучкою та динамічною, що означає її здатність до швидкої модифікації у разі виникнення нових викликів [10]. Це передбачає розподіл відповідальності за управління ризиками, можливість швидкого перерозподілу ресурсів, впровадження нових інструментів контролю та оптимізацію механізмів ухвалення управлінських рішень.

Важливим елементом забезпечення адаптивності є впровадження сучасних інформаційних технологій, які дозволяють підприємству швидко оновлювати аналітичні моделі ризиків та підвищувати ефективність управління безпекою. Використання штучного інтелекту, автоматизованих систем моніторингу, великих даних та блокчейн-технологій дозволяє забезпечити високий рівень прогнозування загроз та оперативність реагування на зміни в економічному середовищі.

Адаптивність є одним із ключових факторів конкурентоспроможності підприємства, оскільки дозволяє

йому не лише зберігати стабільність у складних умовах, а й швидко освоювати нові ринки, впроваджувати інноваційні бізнес-моделі та підвищувати ефективність своєї діяльності. У сучасних реаліях підприємства, які не здатні до швидкої трансформації та оновлення механізмів економічної безпеки, значно втрачають свої позиції на ринку та стикаються з підвищеними ризиками втрати фінансової стійкості.

Тобто високий рівень адаптивності системи економічної безпеки є визначальним фактором довгострокової стійкості підприємства. Вона дає можливість гнучко реагувати на економічні, соціальні та технологічні виклики, ефективно керувати ризиками та підтримувати стабільний розвиток навіть в умовах глобальної нестабільності.

Інтеграція системи економічної безпеки у загальну систему управління підприємством є важливою умовою її ефективного функціонування. Вона передбачає гармонійне поєднання заходів економічної безпеки з корпоративною стратегією, фінансовим управлінням, ризик-менеджментом та операційною діяльністю. В умовах високої економічної невизначеності та посилення глобальної конкуренції підприємства повинні забезпечувати комплексний підхід до управління ризиками, що включає проактивні заходи з їх ідентифікації, аналізу та нейтралізації.

Гармонізація заходів економічної безпеки з корпоративною стратегією є одним із ключових аспектів інтегра-

ції. Це означає, що всі процеси, пов'язані із забезпеченням безпеки підприємства, повинні відповідати стратегічним цілям бізнесу. Наприклад, у разі орієнтації підприємства на міжнародну експансію необхідно передбачати механізми захисту від зовнішніх економічних загроз, валютних ризиків та змін у міжнародному регуляторному середовищі.

Не менш важливим є налагодження ефективної взаємодії між усіма структурними підрозділами підприємства для формування єдиної інформаційно-аналітичної бази ризиків. Відсутність централізованого контролю та координації дій може призвести до фрагментарного реагування на загрози, що значно знижує ефективність економічної безпеки. Для цього необхідно створювати єдині канали комунікації між фінансовими, операційними, юридичними та аналітичними відділами, що сприятиме обміну інформацією та оперативному ухваленню рішень.

Інтеграція механізмів оцінки безпеки у фінансове та стратегічне планування підприємства дозволяє не лише знижувати ризики, але й підвищувати ефективність використання ресурсів. Наприклад, аналіз фінансової стійкості підприємства повинен включати оцінку впливу потенційних загроз, таких як нестабільність ринкової кон'юнктури, загрози кібербезпеки, правові ризики та внутрішні фінансові порушення. Використання структурованих методів оцінки ризиків та періодичне оновлення безпекових стратегій сприяють ефективному стратегічному управлінню та своєчасному реагуванню на виклики зовнішнього середовища [11].-

Таким чином, система економічної безпеки повинна працювати не як окремий відділ, а як органічна частина загальної управлінської системи підприємства. Це передбачає комплексний підхід, в якому економічна безпека розглядається як стратегічний елемент розвитку компанії. Впровадження інтегрованих механізмів оцінки та контролю безпеки сприятиме підвищенню гнучкості підприємства, зміцненню його конкурентних позицій та забезпеченню довгострокової стійкості в умовах динамічного економічного середовища.

Сучасні економічні системи функціонують у середовищі зростаючих глобалізаційних процесів, динамічних змін макроекономічних показників, високої невизначеності та посиленої конкуренції, що формує об'єктивну необхідність удосконалення механізмів забезпечення економічної безпеки підприємств. Одним із ключових підходів до підвищення рівня захищеності бізнес-структур є принцип безперервного моніторингу, який передбачає постійний аналіз ризиків, адаптивність управлінських рішень та своєчасне виявлення загроз, що потенційно можуть негативно впливати на фінансово-економічні результати діяльності суб'єктів господарювання.

Фундаментальним елементом реалізації зазначеного принципу є застосування автоматизованих інформаційно-аналітичних систем для оцінки ризиків, контролю фінансових потоків і моніторингу операційних показників діяльності підприємств. Впровадження таких технологічних рішень дозволяє здійснювати поглиблений аналіз великих масивів даних, встановлювати взаємозв'язки між різними аспектами управління економічною безпекою та формувати прогнозные моделі, спрямовані на мінімізацію негатив-

ного впливу внутрішніх і зовнішніх загроз. Крім того, використання автоматизованих систем управління ризиками сприяє прискоренню процесу ухвалення рішень, що підвищує рівень оперативності реагування підприємства на зміни ринкового середовища.

Важливим аспектом забезпечення безперервного моніторингу є проведення системного аудиту внутрішніх процесів підприємства, що дозволяє своєчасно ідентифікувати можливі порушення у фінансово-господарській діяльності, корупційні ризики, недотримання регуляторних норм та неефективність управлінських механізмів. Регулярна оцінка системи економічної безпеки дає змогу усунути потенційні загрози на ранніх етапах їхнього виникнення [13], запобігаючи дестабілізації функціонування підприємства та його фінансових показників.

Ключову роль у реалізації принципу безперервного моніторингу відіграє взаємодія підприємства з державними регуляторними органами, фінансовими установами, міжнародними організаціями та правоохоронними структурами. Така комунікація сприяє отриманню актуальної інформації щодо змін у податковій та митній політиці, фінансовому регулюванні, міжнародних санкціях та антикризових заходах, що впливає на господарську діяльність підприємств. Крім того, співпраця з банківськими установами дозволяє посилити контроль за фінансовими потоками, виявляти шахрайські дії та мінімізувати кредитні ризики.

Застосування принципу безперервного моніторингу сприяє підвищенню рівня економічної безпеки підприємства, його стійкості до зовнішніх і внутрішніх викликів та формуванню гнучкої антикризової стратегії. Комплексне управління ризиками, інтеграція автоматизованих механізмів моніторингу та координація взаємодії із зацікавленими сторонами дає можливість підприємству мінімізувати загрози, посилити свою конкурентоспроможність і забезпечити стабільний розвиток навіть в умовах високої турбулентності економічного середовища.

Економічна безпека є стратегічною функцією управління підприємством, що вимагає комплексного підходу, орієнтованого на довгострокову фінансову стабільність, адаптивність до змін і стійкий розвиток. Її забезпечення базується на використанні прогнозних моделей і сценарного планування для оцінки ризиків та розробки ефективних механізмів реагування. Включення заходів економічної безпеки до загальної стратегії підприємства дозволяє гармонійно поєднувати управління ризиками з досягненням стратегічних цілей, формуючи підґрунтя для зростання конкурентоспроможності та довіри з боку інвесторів.

Висновок. Цифровізація стала ключовим фактором еволюції системи економічної безпеки підприємств, трансформувши її в інтелектуально керовану структуру з високим рівнем адаптивності. Інтеграція таких технологій, як Big Data, CRM-системи, штучний інтелект, блокчейн і автоматизовані системи управління ризиками, дозволяє підприємствам не лише своєчасно виявляти загрози, але й прогнозувати їх розвиток, приймати обґрунтовані рішення та забезпечувати прозорість бізнес-процесів. Цифрові рішення значно посилюють функціональність економічної безпеки, знижуючи ризики шахрайства, кіберзагроз і вну-

трішні порушень, водночас підвищуючи довіру з боку інвесторів і партнерів.

Принципи комплексності, адаптивності, інтеграції, безперервного моніторингу та стратегічного управління є основою ефективного функціонування системи економічної безпеки підприємства. Вони забезпечують цілісний підхід до управління ризиками, створюючи гнучку та стійку систему, яка здатна не лише протидіяти загрозам, але й сприяти конкурентоспроможності та стабільному розвитку підприємства. Поєднання цифрових технологій із системним і принциповим підходом до економічної безпеки дозволяє підприємствам бути гнучкими, конкурентоспроможними та стійкими до викликів глобалізованої економіки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Канова О. Підходи до трактування поняття «економічна система» та її дослідження. *Економіка та суспільство*. 2023. № 50.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-13>
2. Ситник Г. В., Блакита Г. В., Гуляєва Н. М. та ін. Економічна безпека підприємництва в Україні : монографія. Київ : КНТЕУ, 2020. 284 с.
3. L. von. An Outline of General System Theory. *British Journal of the Philosophy of Science*. 1950. No. 1. P. 139–164.
4. Норберт В. Філософський енциклопедичний словник / В. І. Шинкарук (гол. редкол.) та ін. ; Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН України. Київ : Абрис, 2002. 742 с.
5. Живко З. Б. Механізм управління системою економічної безпеки підприємства. *Науковий вісник Ужгородського університету. Сер. Економіка*. 2014. Вип. 3 (44). С. 37–42.
6. Ілляшенко О. В. Механізм системи економічної безпеки підприємства : монографія. Харків : Мачулін, 2016. 503 с.
7. Копитко М. І. Економічна безпека підприємств з виробництва транспортних засобів. Львів : Ліга-Прес, 2015. 556 с.
8. Ортинський В. Л., Керницький І. С., Живко З. Б. Економічна безпека підприємств, організацій та установ. Київ : Правова єдність, 2009. 544 с.
9. Пригунов П. Я. Особливості використання сучасних концепцій управління в системі забезпечення економічної безпеки підприємств. *Європейські перспективи*. 2013. № 11. С. 103–108.
10. Корбут С., Матюх С. Теоретичні основи економічної безпеки та її особливості у будівельній галузі. *Development Service Industry Management*. 2024. № 1. P. 102–106.
11. Денисенко М. П., Повзун Д. І. Теоретичні аспекти економічної безпеки підприємства в умовах невизначеності середовища. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 16. С. 47–53.

12. Ніценко В.С., Руденко С.В. Управління ризиками на підприємствах агропродовольчої сфери. *Актуальні проблеми інноваційної економіки*. 2017. № 3. С. 12–21.

REFERENCES

- Bertalanffy, L. von. "An Outline of General System Theory". *British Journal of the Philosophy of Science*, no. 1 (1950): 139-164.
- Denysenko, M. P., and Povzun, D. I. "Teoretychni aspekty ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva v umovakh nevyznachenosti sere dovshcha" [Theoretical Aspects of Economic Security of an Enterprise in Conditions of Environmental Uncertainty]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, no. 16 (2019): 47-53.
- Illiashenko, O. V. *Mekhanizm systemy ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva* [The Mechanism of the Enterprise's Economic Security System]. Kharkiv: Machulin, 2016.
- Kanova, O. "Pidkhydy do traktuvannia poniattia «ekonomichna systema» ta yii doslidzhennia" [Approaches to the Interpretation of the Concept of "Economic System" and Its Research]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 50 (2023).
DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-13>
- Kopytko, M. I. *Ekonomichna bezpeka pidpriemstv z vyrobnytstva transportnykh zasobiv* [Economic Security of Vehicle Manufacturing Enterprises]. Lviv: Liha-Pres, 2015.
- Korbut, S., and Matiukh, S. "Teoretychni osnovy ekonomichnoi bezpeky ta yii osoblyvosti u budivelnii haluzi" [Theoretical Foundations of Economic Security and Its Features in the Construction Industry]. *Development Service Industry Management*, no. 1 (2024): 102-106.
- Nitsenko, V. S., and Rudenko, S. V. "Upravlinnia ryzykamy na pidpriemstvakh ahroprodovolchoi sfery" [Risk Management in Agri-food Enterprises]. *Aktualni problemy innovatsiinoi ekonomiky*, no. 3 (2017): 12-21.
- Norbert, V. *Filosofskyi entsyklopedychnyi slovnyk* [Philosophical Encyclopedic Dictionary]. Kyiv: Abrys, 2002.
- Ortynskiy, V. L., Kernyskiy, I. S., and Zhyvko, Z. B. *Ekonomichna bezpeka pidpriemstv, orhanizatsii ta ustanov* [Economic Security of Enterprises, Organizations and Institutions]. Kyiv: Pravova yednist, 2009.
- Pryhunov, P. Ya. "Osoblyvosti vykorystannia suchasnykh kontseptsii upravlinnia v systemi zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky pidpriemstv" [Features of the Use of Modern Management Concepts in the System of Ensuring the Economic Security of Enterprises]. *Yevropeiski perspektyvy*, no. 11 (2013): 103-108.
- Sytnyk, H. V. et al. *Ekonomichna bezpeka pidpriemnytstva v Ukraini* [Economic Security of Entrepreneurship in Ukraine]. Kyiv: KNTEU, 2020.
- Zhyvko, Z. B. "Mekhanizm upravlinnia systemoiu ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva" [The Mechanism for Managing the Economic Security System of an Enterprise]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Ser. Ekonomika*, no. 3(44) (2014): 37-42.

Стаття надійшла до редакції 01.03.2025 р.
Статтю прийнято до публікації 14.03.2025 р.